

Nr 115.

Av herr **Lindhagen**, om framhållande vid nu förestående fredsuppgörelse av vissa önskemål angående Asien och Afrika såsom förutsättning för en varaktig fred och ett bestående staternas förbund.

Under det händelserna i rasande förlopp gå mot Europas och väl i någon mån även dess kolonialländers, Amerikas och Australiens, politiska omdaning, breder sig tystnaden mörk och hotande över de gamla världsdelarne Asien och Afrika.

Det är visserligen ganska begripligt, att dagspolitiken trampar ned sig mest i den europeiska villervallan. Men man talar dock samtidigt om något efteråt, om krigens avskaffande, om ett förbund mellan folken, rättstankarnas och människovärdets räddning över huvud taget ur försumpningen någorlunda upp på det torra.

Hur kan detta vara möjligt, om det gamla Europa och de nya världarna tåga ihjäl de båda nämnda urkällorna till civilisationen och betrakta deras dagsfrågor såsom oviktiga ämnen i diskussionerna om en världsfred. Det är en familjekonselj allenast och ur sådana rådslag framgår sällan rätt och billighet för obefryndade.

Under världskriget ha de fredstankar, som någon gång tvingat sig fram till övervägande från de krigförande ländernas regeringar och parlament, sysselsatt sig väl med Asien och Afrika såsom kolonialland för europeisk ekonomisk vinning, men icke med dessa världsdelars folk för att slå vakt om dem såsom människor eller giva erkännande åt deras kultur. Det är visserligen sant, att centralmakternas statsmän ibland förordat undertryckta utomeuropeiska folks frigörelse från ententemakternas övervälde, liksom de senares statsmän förordat motsvarande fördel för de av centralmakterna

undertryckta folken. Ingendera har emellertid velat börja med sig själv och deras förenämnda humanitära tal har företrädesvis varit ett omhölje för egna själviska beräkningar och således icke någon som helst kulturinsats. Ett undantag skedde då efter den andra ryska revolutionen dess nybildade regering proklamerade alla nationers självbestämmerätt och åtminstone vid den tiden även sökte göra en början i sitt eget land.

Under år 1916 var det den s. k. neutrala konferensen i Stockholm, utgången ur Fordexpeditionen, vilken jämte den i Holland grundade centralorganisationen för en varaktig fred sökte föra fredens talan. Sistnämnda organisation begränsade sig härvid till det europeiska problemet och det samma var förhållandet med neutrala konferensens majoritet. Bådas program innefattade emellertid i nationalitetsfrågan ett så allmänt uttalande, att det även kunde inbegripa de asiatiska och afrikanska folkslagen, ehuru man sedan i sin exemplifiering lånade exemplen från Europa eller, såsom skedde i konferensens appell till de krigförande staternas regeringar, parlament och folk, sträckte sig därutöver högst till asiatiska Turkiets främmande folkstammar.

Sedan neutrala konferensen i följd av, att stödet från Amerika upphörde, nödgades med 1916 års utgång avsluta sin verksamhet, upptogs under år 1917 fredsarbetets internationella organisation av väsentligen holländsk-skandinaviska kommittén med säte också i Stockholm och syfte att återuppväcka internationalen och i en kongress av den samlade socialdemokratien vinna en stödjepunkt för krigets avslutande och en reorganisation av världen. Till skillnad från 1916 års idéer, som sökte samla alla människor, trodde 1917 års idéer, att socialdemokratien var den, som ensam kunde göra det.

Icke heller dessa bemödanden, ehuru en stor makt stod bakom desamma, kunde uträtta något mot krigsyran och nationalhatet. Efter växlande utsikter måste kommittén till sist upplösas. Därförinnan avgav den ett betänkande. I detta berördes väl nationalitetsfrågan, men endast för Europa, och detta även ganska försiktigt och ej fullständigt. Asien och Afrika, från vars undertryckta folk en del deputationer uppvaktat kommittén, berördes dock icke alls, förmodligen på grund av politisk opportunism eller under intrycket av de allmänna föreställningarna, att Europa var liktydigt med världen.

Då övertogs medlarens roll av president Wilson, som hade en ännu större styrka bakom sig och dessutom i sin person representerade mänskliga egenskaper. Det blev åter en fråga om samling av alla för att slå

ned kriget och bygga upp framtiden. Ehuru Amerika då redan var med i kriget, framställdes ändamålet med detta deltagande fortfarande vara att medla och giva rätt åt alla, sedan militarismen väl blivit krossad. Under året tillkommo sålunda de bekanta fjorton programpunkterna.

Emellertid är detta något av ett s. k. minimiprogram. Det är sannolikt icke tillräckligt för att vinna det mål, det självt eftersträvar eller en varaktig fred för hela världen. En viss opportunism är, trots det besjälade syftet, omissskänlig, beroende möjligen på, att de nordamerikanska förut-sättningarna eller den fransk-engelska miljön icke medgivit för närvarande någon vidare gående hänvisning till det verkliga målet. Särskilt påfallande är, att Asien och Afrika icke omnämnas, åtminstone icke uttryckligen. Man kan ock förstå, att det för England, Frankrikes och Italiens allierade, är en ömtålig sak att röra bland annat vid Asiens och Nordafrikas nationalitetsfrågor.

Åtskilliga människor ha emellertid den övertygelsen att, utan en uträckt hand även till dessa världsdelar, kan något broderskap i världen icke med någon visshet förväntas. Åtminstone är det fallet med de svenska fredsaktivisterna. Uti en framställning till 1913 års riksdag, varigenom fullföljdes föregående två år väckta förslag i nationalitetsfrågan, betonades sålunda den nödvändiga hänsynen till Asien och Afrika. Denna angelägenhet utvecklades ytterligare vid 1915 och 1917 års riksdagar. Vid den av svenska freds- och skiljedomsföreningen anordnade, allmänna svenska fredskongressen i Varberg sommaren 1915 framhölls fredsfrågans internationalitet genom bland annat följande uttalande:

»Kongressen vill hava uttalat, att vi böra känna varmt med alla folk, med deras lika rätt att alla leva i solen samt med de stora egenskaper, som äro deras särskilda egenart. Vi behöva för kulturutvecklingen de latinska folkens klarhet och livliga intelligens; vi behöva den germanska rasens organisatoriska kraft i tanke och handling; vi behöva den samman-smältning av dessa egenskaper som finnas hos den anglosachsiska rasen; vi behöva de slaviska folken med deras rika anlag; vi behöva de mongoliska folken, som under årtusenden byggt sin kultur på jord och arbete; vi behöva alla utvecklingsmöjliga folks individualiteter.»

Vid skandinaviska fredskongressen i Stockholm, anordnad sommaren 1916 av ovannämnda förening, vidhölls samma uppfattning genom krav på upphäavandet av nationalitetsstriderna, fastslående av nationernas självbestämmanderätt och dennas förverkligande »icke blott i Europa utan även i Asien och övriga världsdelar».

Även 1916 års fredskommitté, som bildats i samband med Fordexpeditionens mottagande i den svenska huvudstaden, har verkat för syftet genom möten för Armenien, för mohammedanska nationaliteter i Asien och Afrika samt för de båda världsdelarna såsom en totalitet. Dessutom gjordes framställningar under årens lopp till nordiska interparlamentariska förbundet av en medlem i detsamma och en gång även till interparlamentariska unionen, men utan någon verkan.

Nu med ingången av år 1919 börjar trollmakten såsom det synes äventyra att vika även från det Wilsonska framträdandet. Kanske beror detta på, att det varit för nyktert även till sina utsikter och således ej nog trolskt att räkna med hela verkligheter och erinra alla vederbörande om dessas allestädes närvaro och ofrånkomlighet. Det kanske hade gått lättare att uppskjuta dylika betraktelser, om icke österifrån en vida avlyssnad erinran på ett pockande sätt gjort sig gällande om vissa brister i det nordamerikanska programmet, nämligen, utom dess omnämnda förtegenhet av nationalitetsfrågan i hela dess vidd, dess underlåtenhet att giva sig in på den sociala frågan, tidens stora ekonomiska problem. Därtill kommer att både öst- och västeuropa i följd av världsdelens ensidiga materialistiska läggning, om än på olika sätt, nu börja uppgå igen uti de s. k. 1914 års idéer, komma tillbaka efter en pacifistisk cirkelgång till det rena våldsväldet. Då börjar lätt upphållningen även för Wilsonska rättspolitiken, kanske just på grund av dess försiktighet även i tecknandet av de slutliga målen.

Under det oron således på ett nytt sätt börjar lägga sig över de europeiska samhällena, nalkas över oss en förnimmelse starkare än förut av det olösliga sambandet med den övriga världen. Den hotade ryska revolutionen söker stöd hos Asien icke i något internationellt broderskap utan i ett eventuellt vapenbrödraskap. Men på samma gång kanske nalkas också något av en påminnelse om *det slumrande Asiens andliga makter*. Uti den tidskrift för den nya tiden, som började att utgivas av professor Nicolai men sedan upphört, lades programmet enligt tidens uppfattning icke heller vidare än till Europas gränser. Tidskriftens namn var »Det blivande Europa». Av en händelse skymtade emellertid på vignetten den mäktiga skuggan från de gamla av europeerna andligen bortglömda och materiellt nedtrampade folkslagen. Under den europeiska rubriken med sin maskinella trycksvärta förtonade aningsfullt i livets färger vålnaderna av Kinas och Indiens sagovärld. Manande mötte för ögat det confusionska samhällets vapensköld »tachi» i rött och mörkt, symbolen för urcellen i

tillvaron med dess dualism av gott och ont, samt det vita buddistiska korset, symbolen för förhoppningarna om en renare värld.

* *

Europa innehåller 9,887,757 kv.-kilometer med en beräknad befolkning år 1910 av 397,000,000.

Afrikas storlek är 29,818,964 kv.-kilometer och det bebos av mellan 150 till 200 millioner människor, varvid bör erinras, att minst 50,000,000 bebyggare anses blivit utförda ur världsdelen under den i århundraden bedrivna slavhandeln.

Asien mäter 44,153,320 kv.-km. motsvarande $\frac{1}{10}$ av jordytan och $\frac{1}{3}$ av allt landområde. Det antages, att världsdelen bebos av omkring 900 millioner människor, motsvarande $54\frac{1}{2}$ procent av hela jordklotets befolkning. Asien är urhemmet för de flesta kulturväxter, sannolikt också för människosläktet. Flera raser bo där än någonstades. Alla de stora världsreligionerna ha där haft sitt ursprung. Napoleon betecknade också med fog Europa som en mullvadshög i jämförelse med sin granne.

Det oaktat finnas i Asien enligt senaste beräkningar endast 490 millioner oberoende folk därav 400 mill. i Kina, boende på en yta av 17,338,442 kv.-km. under det att 26,308,421 kv.-km. bebodda av 415 millioner invånare voro brittiska, holländska, ryska, franska, turkiska, amerikanska, portugisiska och tyska biländer.

Dessa siffror äro tillräckliga bevis för, att nationalitetsfrågans lösning likasom nationernas förbund äro tomma ord, om ej Asien vederfares samma rättvisa, naturliga statsbildning, som man åtminstone i orden velat omsider tillerkänna Europa. Även avrustningen framstår såsom en chimär, om hälften av Asiens innevånare och över hälften av dess areal fortfarande skall vara ett lydland och en jaktmark för den europiska inkräkningen. »Den vita olyckans verklighet» såsom österlänningarna uttrycka sig skall alltid frammana »den gula farans spöke». Europeerna, säger en indier, betrakta alla de härliga asiatiska och afrikanska länderna, sträckande sig från Tanger till Peking, såsom dem lagligen tillkommande krigsbyte. Endast för Armenien har man ibland intresserat sig för dess egen skuld, måhända, säger han, därför, att det är ett s. k. kristet land. Den europeiska invasionen har börjat mången gång med att skapa »protektorat» — protektorat mot vem, frågar en japansk författare.

Hela Asien och Afrika äro faktiskt ett europeiskt intresseområde eller var det åtminstone intill världskriget med undantag numera för Japan, som hotat av europeerna iklätt sig europeisk klädedräkt till självförsvar

och i anslutning därtill även förvärvat ett biland uti Korea. De omedelbart av Europa behärskade biländerna äro Filippinerna med 8,000,000 invånare, de holländska besittningarna med 37,525,000 invånare, de franska med 21,134,000 invånare, de brittiska med 301,810,000 invånare, inemot 300 millioner på Indien. Vidare turanska folkslag lydande förr under Ryssland med en befolkning av 40 millioner, bosatt i kanaten Khiva, Boukhara, Fergana, Turkestan, Kazak, Kirghiz, Turkmen och Tarandji, en del kaukasusfolk såsom georgier, cirkassier och deras grannar armenierna samt arabiska folk. För övrigt har hitintills även Persiens oberoende varit kringskuret på många sätt.

Uti Afrika möta först de nordafrikanska folkslagen, som alla ha frigörelse på sitt program. Främst framträda här egyptierna till antalet 9,734,405 enligt 1897 års folkräkning och boende på ett område av 994,300 kv.-km., därav 33,607 kv.-km. odlad och bebyggd mark. Vidare stammar i Tripolis med Cyrenaika, Tunis, Algier och Marocko.

Afrika fäster dessutom en särskild uppmärksamhet på *de hjälplösa naturfolken*. Det är en fråga om civilisation, att även deras mänskliga rättigheter iakttagas. Vem för talan för dem, vem tänker på dem? Ingen. Även för dem måste därför en respekterad plats förbehållas vid de blivande fredsförhandlingarna.

* * *

En broderlig samverkan mellan Östern och Västern är emellertid så mycket mera av behovet påkallad, som de stora minnena ur Österns kultur överskugga Europa samt bådas väsenart kan gagnligt komplettera varandra. I politikens historia representera nämligen Asien och Europa två olika världsåskådningar, olika själsliga system för uppbyggande av ett samhälle.

Europas folk äro komna från invandrande stammar, som hopade av vitt skilda slag inom trånga gränser befunnit sig i ständig kamp med urinnevånarne och sinsemellan om makten och fördelarna. I dessa strider behövde de naturkrafterna till hjälp och gjorde därför de stora uppfinningarna. Rent biologiskt ha därför de samhällsordningar, som framgått ur dylika situationer, likaledes präglats utav desamma. Att organisera makt, eftersträva makt, bruka makt för materiella vinningars skull på andras bekostnad, det har varit huvudsaken. Det andliga livet stod också högt men mera på grund därav, att det utgjorde en tillflykt för de för-

följda och plågade minoriteterna och sanningsvittnena. Understundom tog det även själva ledningen av tidsströmningarna och den politik, som framgick ur dem, men lämnade då, trött på de materiella konflikterna, den fasta marken och förlorade sig i det blå. Det blev ett ständigt antingen-eller, men icke jord och sol på en gång såsom naturen ordnat det. En liknande oreda, ehuru i ännu större omfattning, försiggick i yngre historiska skeden uti särskilt västra delarne av Asien. De oroliga nomadfolken därstädes läto höra av sig på många sätt, och deras härjningar äro för Européerna betecknade med namnen Attila, Tshingiskån och Tamerlån.

Längre bort däremot och tidigare i historien grundades och utövades en hög kultur, synnerligen begriplig i och för sig själv, men så främmande för europeisk taktik som möjligt. Det är därför, det bör vara så nyttigt och befruktande, att Västerlandet börjar spegla sig i dessa bortglömda, sällan upptäckta förebilder. De folk, om vilka här är fråga, hade åtminstone på den tiden stadgat sig någorlunda. De voro icke på samma sätt gripna av vandringsfolkens ävlan. De förföllo icke håller så fullständigt till något antingen-eller, skapade under andlig ledning nyktert åt sig en materiell kultur byggd på jord och arbete, samt en andlig utmynnande i personlighetens utveckling till en god människa. Mellan fyra och sexhundra år före vår tidräkning började denna uppblomstring i Österlandet.

Människorna äro säkerligen av naturen tämligen desamma i alla världsdelar. De äro i varje händelse överallt lättleda. Därför har traditionen, andan, i vilken de röra sig, en ofantlig betydelse. Med den stiger och sjunker kulturen periodvis, samlas eller splittras individerna.

I soluppgångens länder blevo sålunda av tradition sådana samhällsvärden som kärleksfullhet, välvilja, pliktuppfyllelse, måttfullhet, sanningslidelse, ödmjukhet omistliga grundvalar vid de även där alltid vanskliga försöken att fostra medborgarna och uppbygga ett samfund. Statskonstens mål blev att tjäna livet, »rena hjärtat», söka det enkla, tala utan lärdom på ett begripligt sätt till hela folket. Det gällde med andra ord, icke minst den för en europeisk partipolitiker förvånande uppgiften att av medborgaren skapa en god människa och med sådana redskap arbeta sig även fram emot broderskap, ekonomisk rättvisa och i sak demokratiska institutioner (realdemokrati).

Inom Europa, Amerika och Australien har visserligen också allt dylikt, som förenar och samlar, funnits nedlagt i vårt medvetande. Men det har stannat vid ett dogmatiskt tämligen betydelselöst fromleri vid högtidliga arbetslösa tillfällen. Traditionen har i det pulserande livet samlat oss om ensidiga materialistiska åskådningar. Samhällelivet har blivit en brutal

ävlan om makt och materiella fördelar. Att vid skapandet av en samhällsordning utlösa även de andliga verkligheterna i politisk taktik har varit en för europeiska maktsökare och majoritets-människor hittills ofattlig uppgift.

Denna Österns statskonst var således ej grundad på någon högre lärdom utan mera på vardagslivets, vilket ock är det verkliga livets, begripliga erfarenheter. Det var ej något ensidigt skattande åt den ena eller andra av tingens två sidor utan ett praktiskt hänsynstagande till dem båda, varken en religion eller en filosofi utan snarare morallagar för det individuella livet och samhällsordningen. Men å andra sidan uppstodo i följd därav en del regler, som måste iakttagas, och dessa nedsjönko ofta hos kommande släkten till besvärjelse i stället för symbolik och till vidskepelse i stället för begrundande av livets ursprung och mening. Några huvuddrag må meddelas till belysning av skillnaden mellan denna Österns gamla kultur och vår nuvarande europeiska samhällsordning.

1. *Kina* eller Mittens rike, såsom kineserna själva kalla sitt land, har varit och är fortfarande centrum för Asiens tankevärld och organisationsformer, om än en viss rivalitet gör sig gällande från Indiens sida. Folket är så gammalt, att man icke har någon kännedom om dess ursprung, men man tror, att det i uråldriga tider invandrat från trakterna av Kaspiska havet eller Mesopotamien. Det kinesiska folket säges vara rikt begåvat med spekulativ sinnesriktning. Inom samhället utbildade sig i mycket gamla tider vissa goda traditioner, som periodvis under en god styrelse skapade lyckliga förhållanden, vilka sedan åter efterträddes av förfall. Ur denna nedgång sökte först Laotze, född 604 före Kristus, och sedan med än större framgång Kongfutse (Confucius) född 552 före Kristus rädda landet.

Laotze var son till en bonde samt arkivförvaltare och stadshistoriker vid kejsarhovet. Vid 88 års ålder sammanträffade han med Kongfutse, vilket möte lever kvar i traditionen. Sedan drog han sig tillbaka i den fulla ensamheten. Hans vishetsförkunnelse är sammanfattad i den efterlämnade skriften Taoteking, boken om vägen och dygden, en av världens berömdaste vishetsböcker. Individens dödande av sina begär fann han vara vishetens fullkomning. All ävlan ledde till undergång. Han förordade »att löna det onda med det goda» och stod sålunda därutinnan på samma ståndpunkt som Kristus. Laotze var Kinas stora individualist, han syftade djupare och högre än Kongfutse, men därför fick han ej så stort inflytande på folket. Han fordrade för mycket för att menige man skulle kunna förmå sig att efterfölja föredömena. Hans förkunnelse

blev därför allt för otillgänglig för människorna i allmänhet och hans anhängare bragte slutligen den skola, han bildade, i fullständigt förfall.

Hans medtävlare Kongfutse, son till en officer, sedelärare, chef för offentliga arbetena och rättsväsendet samt slutligen borgmästare i staden Lu, tog däremot saken mera praktiskt. Han var, förmäler saken, en människokännare i hög grad och han föresatte sig att uppfostra folket till goda medborgare och på en sådan fostran grunda en stat.

Vad som härvid är av det största intresset och ägnat att tjäna till vägledning för Västerens nuvarande strävanden mot en bättre värld är, att Kongfutse byggde sitt system icke på enbart materialism eller enbart idealism utan på båda sakerna förenade såsom naturen fordrar det. Han betonade mycket starkt den ekonomiska rättvisans betydelse, det fördärliga i skillnad mellan rika och fattiga och krävde bestämt ändring på den punkten. Samtidigt och framför allt lade han huvudvikt på själens kultivering såsom en förutsättning även för möjligheten av materiell rättvisa. Att kultivera sin personlighet var enligt hans uppfattning kulturens problem, källan till alla andra dygder och möjligheter till ekonomiska och andliga framsteg. I detta avseende hyste europeen Göthe samma åskådning, men den skillnaden föreligger, betecknande också för olikheten mellan Östern och Västern, att Göthe fick inget större inflytande på folket och hans skrifter blev mera ett studium för estetici. Kongfutse däremot gick ut ibland folket och kunde göra det. Göthe blev en litteraturens heros, Kongfutse blev en profet. Ut i ett dokument kallat »Den stora kunskapen», författad som det antages utav en lärjunge, uttalas i början, som anses vara skriven av Kongfutse själv, följande rättensnöre för en god statskonst:

»Den stora kunskapens princip består i att belysa den lysande dygden, i att förnya folket, i att bli bestående i den högsta förträffligheten. Den, som vet att bli bestående, kan nå sitt mål, den målmedvetne kan förbli orörlig, den orörlige lugn. Med lugnet följer moget överbäggande, genom överbäggande ernäs målet. Varje ting har sin rot och sina grenar, varje gärning sitt slut och sin grund. Den, som vet vad som är först och vad som är sist, står nära den stora principen.

De gamle, som önskade belysa den lysande dygden i riket, började med att rätt styra staten; för att rätt kunna styra staten lagade de först, att god ordning härskade i deras familjer. För att överbäggande denna goda ordning, kultiverade de först sina egna personer. För att kultivera sina egna personer rättställde de först sina hjärtan, för att rättställa sina hjärtan lade de sig vinn om sannfärdighet i sina tankar, för att bli sannfärdiga i sina tankar gjorde de allt för att fullkomna sitt vetande.

Att fullkomna sitt vetande består i att gå till grunden av tingen, genom att gå till grunden av tingen blir ens vetande fulländat, är vetandet fulländat, bliva tankarna sannfärdiga, äro tankarna sannfärdiga, då följer hjärtats rättställande, med hjärtats rättställande följer personens kultivering. Med kultiveringen av personen följer god ordning inom familjen, med god ordning inom familjen ett rätt styrande av staten, med ett rätt styrande av staten följer ostörd fred för riket.

Från himlens son till folket betraktade alla personens kultivering som roten (till allt annat). Vårdslösa roten och ändå ordna grenarna: det är omöjligt, och det kan ej förekomma, att man kan ringakta den aktningsvärda och tvärtom.»

Man finner således, hurusom enligt detta samhällssystem betraktas som en omöjlighet att vårdslösa roten, personens kultivering, och ändå ordna grenarna, det materiella. I den europeiska materialismens statskonst frågar man på alla händer icke alls efter roten, men försöker sig ändå på att ordna grenarna. Spörjer man emellertid vad man tänker om personens kultivering så svaras från höger och mellanparterna egentligen ingenting, men från socialdemokratien svaras någon gång och särskilt från dess vålds- och blodsrevolutionära flygel, att denna sak är någonting som kommer efteråt, sedan man ordnat det materiella. Således en alldeles motsatt uppfattning. Frågan är då, om det icke för europeiska förhållanden med dess i alla fall överväldigande och nedbrytande materia är det riktigaste och nödvändigaste att syssla med båda sakerna på samma gång.

Den stora kunskapen, en Kongfutses statskonst i sammandrag, läres utantill av varje kines. Det är en helt annan anda som på detta sätt ingjutes från första början hos folket än den som består detsamma av vår europeiska partipolitik. Om man jämför den senares hets, lögnaktighet, dess tal som i lyckligaste fall kan liknas vid en ljudande malm och klingande bjällra med den gamla kinesiska politikens oavlåtliga förmaning till sanningskärlek: »förnya dig i sanning dagligen, förnya dig varje dag, ja, förnya dig även i dag», så kanske man får kännedom om de viktigaste orsakerna till de oavlåtliga europeiska striderna med våld och våld såsom vapen och tröstlösa utsikter som mål.

Emellertid Kongfutse kände människorna. Han förstod att det var icke nog med att upplysa människorna. Det fordrades dessutom något bindemedel för att hålla dem i deras ofullkomlighet fast i denna upplysning. Ett sådant bindemedel sökte han icke i något övernaturligt, någon uppfunnen metafysik, som var lärd, omtvistlig och oåtkomlig för menigheten. Han hämtade fram något ur folkets eget liv, som var

inplantat i naturen och som erfarenheten gjorde begripligt för alla. Han införde kravet på lojalitet och målet för denna lojalitet skulle vara föräldrarna och i vidare mening förfäderna. Vördnaden för de äldre och för familjen i förbindelse med ett gott uppförande och en god smak, detta var en hörnpelare i författningen. Därtill kom också en hög respekt för kejsaren, såsom den enande symbolen för »det goda medborgarskapets samhälle». På samma gång ställdes emellertid stora fordringar på kejsaren, vilken ock spelades ut emot allt feodalväsande som avskaffades. Kongfutses främste lärjunge Mencius, född 375 före Kristus formulerade detta så: »Folket är det väsentliga, kejsaren är folkets tjänare.» Karaktäristiskt för denna statskonsts bemödande att ordna allt, även det svåraste, var den i lag bestämda rätten till tvegifte för män i vissa fall. En mycket omtvistlig lag givetvis, om vilken en granskare emellertid anmärker, att vad man än må säga om densamma innefattade den i alla fall ett försök att lösa en fråga, som i Västerlandet ännu är olöst.

Nu trodde Kongfutse vidare att även lojaliteten kunde brista under den mänskliga naturens påkänningar. Det fordrades ytterligare bindemedel och detta trodde han sig finna i en myckenhet mekaniska regler för uppförandet och umgängessättet vid olika tillfällen. Dessa regler voro ofta synnerligen pedantiska, men måste i alla fall ovillkorligen efterlevas. Man har ansett att detta var den svagaste punkten i den kinesiska statsbyggnaden, men det är möjligt att den i alla fall i stort sett var oundgänglig. Detta tvång under ceremonier förmildrades emellertid av principen för personlig maktutövning, om vilken Kongfutse yttrade: »Att äga makt utan ädelmod och mildhet är något, som jag aldrig kan fördraga att se»!

Tillika skapades lika rätt till undervisning. Vilken som helst kunde få stiga upp i den lärda klassen. Det fanns nämligen en viss rangskala enligt vilken medborgarna sammanfördes i fyra kategorier enligt följande rangordning: lärde (shih), jordbrukare (pung), hantverkare (kung), och handelsmän (shang). De lärda hade alltså första rangen och det må tilläggas att soldater hade ingen. Om de senare heter det: »Av gott järn göras inga spikar, goda män bli icke soldater.»

Helt annat i det gamla Europa. Detta har såsom uttryck för sin inre beskaffenhet styrts av militärdynastier. Krigsmän voro samhällsskickets mest omhuldade. I defileringskurerna vid hovet gingo officerarna först och professorerna sist. Demokratien synes vara lika litet uppfinnings-

rik, den härmar efter trots sin forna antimilitarism. Soldatråd, soldater, beväpnade civila bli det högsta i samhället. En typisk europeisk företeelse på båda sidor. Se en beväpnad människa, livsfarlig för sig själv och andra, det är idealet för människorna i denna världsdel.

Kongfutse brukade framhålla att han var »traditionsbevarare och ej nyskapare». I detta överenstämda Laotse med honom. Det var ett uttryck utan tvivel för den sunda insikten, att ingenting är nytt under solen, att det gäller att leta fram det riktiga i olika riktningar, det oförstörbara i naturens lagar, det ovanskliga hos människorna, att med andra ord återuppväcka och bevara de gamla, goda traditionerna. Man jämföre därmed vår europeiska partipolitik med vårt skrävel, ytliga nyhetsmakeri och fullständiga illojalitet mot allt och alla och i all synnerhet mot vårt eget bättre jag.

Det ovan antydda sammanhanget mellan personlighetens kultivering materiell rättvisa, fädernedyrkan och ceremonier har jag icke läst i någon bok, men framställningarna om dessa olika saker ha lett mig till förvissningen om ett dylikt uppenbart sammanhang. Hur som helst — genom det ovannämnda systemet har under icke mindre än 2500 år sammanhållits en myckenhet människor, för närvarande 400 millioner, med samma författning uti en statsordning utan präster och religionsstrider, utan poliser, utan militär, utan feodalväsende. Det skapades ett folk av »jordbrukare och bokläsare», en verkligt demokratisk stat, en realdemokrati.

Med detta är ingalunda sagt att icke medaljen också hade sin baksida. Det kinesiska riket blev ett konservativt samhälle och detta är den enda uppfattning om Kina, som under långliga tider bestått den europeiska allmänheten. Man har därvid icke insett att denna konservatism bestod däruti, att i den kinesiska staten hade man genom förtänksamhet befriat sig för en lång framtid från en mängd oreda, som Europa ännu har att kämpa med. I Kina funnos icke alla dessa prästväsenden, polisväsenden, militärväsenden och storgodsväsenden, kring vilka eviga tråtor och blodsutgjutelser böljat. När i Europa tillståndet blev än ytterligare förvärrat genom industrialismen höll sig Kina fritt även från denna oroshärd. Människor böja sig också gärna för sanningar, vars styrelse de underkasta sig, under det att tvångsläror och mer eller mindre övermodiga partidiktaturer av det ena eller andra slaget icke kunna annat än framkalla ständiga upplöpp.

Emellertid måste den kinesiska författningens antydda konservatism leda till att den kinesiska civilisationen blev mera passiv och mindre rik

på omväxling än västerlandets. Den undgick det senares olyckor, men nådde ej så långt fram till herraväldet över naturmakterna eller pejlandet av människosjälens djup. Den mänskliga naturen, som till karaktär och intellekt är sig tämligen lika överallt, kunde naturligtvis icke genom författningen hindras att på olika bakvägar lägga sina mindre goda sidor i dagen. Även den kinesiska historien är en berättelse om förfall och förnyelse växelvis. När kinesen kommer bort från trollmakten av sin författning hotar han lätt att omvandlas med de nya omgivningarna. Det är att befara, att den europeiska villervallan med sin ekonomiska och andliga desorganisation, om ej en självupprättelse någon gång kommer till stånd, skall sprida sitt gift även uti den kinesiska statsformen trots tusenårig omtanke och slutligen grumla även det vackra och goda uti Asiens själ. Den europeiska merkantila, militära och politiska offensiven tär nu på de gamla länderna. Men även inom det kinesiska riket reste mången gång individualisterna opposition mot statsskicket. Laotses namn, säger en författare, blev en lösen för alla, som under tidernas lopp kände behov att lösrija sig från det ok, som kongfutseanismen hade lagt över det kinesiska samhället.

2. *Indien.* Ett särskilt intresse fångslar världen vid Indien. Dess folk, kultur och historia tävla i betydelse med Kinas, alltsedan 2000 år före Kristus. Arierna, en stark, livskraftig, intelligent och med kroppslig skönhet begåvad ras inträngde norrifrån i det av halvvilda folkstammar befolkade landet. Den indiska historien är i sin brokiga mångfald en av människosläktets intressantaste företeelser. Det indiska tankelivet och dess verkningar i det dagliga livet kunna också sägas vara en synnerligen för européer lärorik framställning om ett bemödande att bygga samhällsordningen på sanningar d. v. s. en innerlig förening mellan materiella och andliga verkligheter i stället för de europeiska pendelsvängningarna emellan dessa båda, betraktade såsom oförsonliga motsatser.

Indiens äldsta kultururkund är Veda — folkens äldsta bibel — egentligen en hel litteratur både på ont och gott. Namnet betyder ett vetande, också ett hörande motsvarande något våra klassiska uttryck för forntidsvisdom: det är skrivet, det är hört.

Ur vedismen utvecklade sig sedan brahmanismen, hinduismen och buddismen. Brahmanismen var en offerreligion. Genom brahman, offerordet, sammanhålles jord och himmel. Dess föreställning om själavandringen byggde på att det fanns något, kallat Karman, som bestod och gick över i nya tillvarelser. Brahmanismen, som från början ej var metafysik men sedan alltmer utvecklades i denna riktning, har således också genom sina nämnda

begreppsbestämningar i själva verket allenast betonat samlingen mellan människorna, sambandet mellan ande och materia och vikten att förverkliga denna naturlag i samhällsordningen.

Den märkligaste företeelsen i Indiens kulturhistoria är buddismen, skapad av Buddha, »den upplyste», en fursteson, som föddes omkring 550 före Kristus och övergav sina privilegier för att missionera bland människorna för livet.

Redan hos brahmanismen betecknades livets mål såsom nirvana, d. v. s. vindlöshet, utlocknande, ett abstrakt begrepp utan liv. Buddha behöll nirvana, det saliga tillståndet, men övergav spekulationen om brahman såsom värdelös. De metafysiska frågorna avvisades bestämt och på denna begränsning uti buddismen fick sedan en nyvaknande brahmanism möjligheter att arbeta sig fram igen på bekostnad av den förre.

Den äkta buddismen är således en frälsningslära utan gudsbegrepp. Den vilade på de fyra heliga sanningarna: lidandet eller själva tillvaron, lidandets orsak eller livsbegäret, lidandets upphävande eller upphävandet av livsbegäret samt vägen till lidandets upphävande, som var åttadelad eller rätt tro, rätt beslut, rätt ord, rätt gärning, rätt liv, rätt strävan, rätt tänkande, rätt försjunkande. Till den fjärde sanningen hörde även Buddhas etik, som innehöll fem bud: att icke döda något levande väsen, att ej ta en annans egendom, att ej begå äktenskapsbrott, att ej tala osanning och att ej förtära rusdrycker. Även här betonas sanningslidelse såsom i konfucianismen. Buddismens höga kultur tar sig ock uttryck i dess beskydd även för djuren. Den upprättade sjukhus för djur och gick så långt, hos munkarne åtminstone, att vattnet silades innan det dracks för att man icke skulle förgripa sig på de små vattendjuren.

Att tåligt lida allt men ej känna kärlek, enär det skulle störa ron, var en huvudpunkt i förkunnelsens teori. Men för praktiken predikades särskilt välvilja, hjärtats utlösning, vänlighet och mildhet emot alla väsen; detta var en av de viktigaste förkunnelserna. Ståtlig är skildringen av välviljan, »hur hon lyser och strålar såsom solen och stjärnorna».

Buddismen växte hastigt. Det var givetvis mildheten och vänligheten som tilltalade människorna, därför att de behövde den och själva blevo bättre genom att utöva den. På detta sätt blev buddismen, som varken var någon dogmatisk gudstro eller någon lärd filosofi, en praktisk politik, som befruktade materien med andens värme och därför fick ett ofantligt inflytande på samhällsordningen. Den spekulativa, abstrakta delen däremot i rörelsen kunde ej samla massorna. Buddismen stannade på den punkten till sist i en munkorden, vilken som alla sådana inrättningar

slutligen råkade i förfall. Att emellertid buddismen med inbegrepp av dess munkväsende ännu in i våra dagar mångenstädes kan ha en stor fostrande betydelse synes framgå av den buddistiska samhällsordning, som övar sitt inflytande på staten Birma, åtminstone om man får döma av en i svensk översättning nyligen utkommen skildring från detta land med titeln »Ett folks själ».

3. *Persien.* Det gamla Persien befolkat av iranerna, en kaukasisk indogermanisk stam, står värdigt vid sidan av de förenämnda kinesiska och indiska föredömena, men hade sin egenart. Dess kulturdokument är »Avesta», en religions- och moralurkund. Den gamla persiska civilisationens hjälte bar namnet Zarathustra, (Zoroaster) född omkring 630 eller 660 före Kristus. Han grundlade också ett slags religionssystem, som liksom Buddhas började med opposition mot offerväsendet, men ej direkt bekände någon tro på en personlig gud. Symboler voro Ormuz, solen, och Ahriman, jorden.

Zarathustras politiska program var i första hand att komma de mäktiga till livs. Han angrep, att till följd av hedendomen socialt elände uppstått, i det storherrarna betvingade de mindre besittarne, bragte dem i sitt våld med avgifter och räntor och tog deras kreatur. Att råda bot på detta var »humanitetens begynnelse». En politisk uppgift var även att taga hänsyn till djurens rättigheter, till vilken hänsyn såsom nämnts även buddismen skattade. I Europa med makten och muskelkraften eller med andra ord genomsnittsmannen överallt vid styret har ofta såsom lösen för en ny tid uppställts satsen, att rättsmedvetandets utveckling går i bredd med erkännandet av kvinnans rättigheter. I det gamla Persien liksom även i Indien gick man ännu längre och uppställde skonsamheten emot djuren såsom mätare på en civilisation.

Den agrarreform som Zarathustra sökte genomföra, bestod i införandet av boskapsskötsel, omläggning av behandlingen av djuren och jord åt alla.

För att kunna lyckas i dessa materiella strävanden och för att på samma gång höja människan till en högre flykt, ansåg Zarathustra emellertid det nödvändigt att grundlägga en livsförnyande andlig kraft. Detta blev också hans främsta historiska verk. Denna kraft var rättsinnighet, som bestod i sanningskärlek, rättfärdighet och trofasthet. Det medel eller den praktiska etik, genom vilken allt detta skulle ernås, formulerades sålunda: »Låt mig vinna rättsinnighet genom renhet». Renhet åter bestod uti själens renhet och även i kroppens renhet. På denna senare

hölls också mycket strängt och Avësta innehåller därför en mängd hygieniska regler.

Man kan sålunda säga med en författare, att den äldsta Avestas lagbud var, »En bondemoral om att skona djuren och att odla jorden samt hålla sig ren från lögn och andlig besmittelse». Denna statskonsts taktik var optimism. Man var övertygad om att sanningen skulle segra över osanningen (livslöggen), livet över döden, Ormuz över Ahriman. På detta sätt blevo de gamla perserna rationalister, praktiska med vaken blick för verkligheten, moralister och »dualistiska optimister», d. v. s. de trodde på sammansmältningen mellan ande och materia även i samfundsordningen till skillnad från den europeiska pessimismen med sitt ensidiga antingen-eller.

Iran blev på detta sätt ett starkt byggt kulturland innan det blev krigsmakt. I följd därav blevo deras senare erövringar icke rövartåg utan mera statsbildningar. Persernas föregångare assyrerna hade överallt i sina härnader framträtt såsom nedtrampare och förtryckare. Annorlunda förfor den persiska statskonsten (Kyros, Dareios). Var det erövrade landet krigiskt såsom Lydien, avväpnades det med civilisation. Var det ett kulturfolk såsom greker, fenicier och judar, vårdade man sig särskilt om dem och utnyttjade deras kultur till rikets bästa. Efter få generationer stod där ett stort rike från Indus till Donau, från Oxus till Nilens katarakter.

4. *Sokrates*. Ehuru grek, upptages Sokrates här såsom bosatt på gränstrakterna till Asien och en utelöpare i Europa av dess ovannämnda tankevärld. Denne filosof, en av alla tiders störste tänkare, var född 469 före Kristus. I den europeiska filosofiens historia kallas han karaktäristiskt nog för »etikens fader», därför att man inom världsdelen förut föga hört talas om någon sådan. Han ville leda uppmärksamheten på de oskrivna lagar för sanning och rätt, vilka varje människa har i sitt inre, samt väcka till självprövning, till plikt att gå tillbaka till sig själv.

Hans stora popularitet beror väl därpå, att han var en begriplig filosof, som sysslade med oss vardagsmänniskor på ett förståeligt sätt, utan alltför mycken lärdom. Över hans levnadsvisdom låg en fläkt av Asiens begynnelse med det enkla, med livet självt. Det mänskliga var huvudsaken, en sann och praktisk sammansmältning mellan de andliga och materiella verkligheterna.

Ingenting framhäver så klart grundtonen i hans åskådnings väsen och taktik som berättelsen om honom och oraklet i Delphi. Någon hade frågat oraklet, vem som var den visaste bland dödlige och fått till svar, att det var athenaren Sokrates. Denne förvånades högligen häröver, då

han fått klart för sig, att han ingenting förstod själv. Han inlät sig därför i ett samtal med en del personer och då han fann, att även dessa ingenting förstod, men alla trodde att de gjorde det, så drog han därav den slutsatsen, att oraklet menat, att han var den visaste, därför att han var den ende som visste, att han ingenting visste.

Sokrates framträdande var bland annat föranlett just av partipolitikernas i Athen självsäkra påståenden, demagogi, tomma ord och hetsande uppfordringar. Han trodde, att individens upprättelse och statens väl krävde självkritik och objektivt vetande och ett ärligt bemödande att finna och säga sanningen. Såsom europé sysslade han dock tämligen ensidigt med vetandet i och för sig såsom världsförbättrande och han blev därigenom grundläggare till den idealistiska politiken, som icke liksom de asiatiska förebilderna var till för och levde i de materiella livsvillkorens drägliggörande genom rättvisa. Vad som står fast är dock för alla tider Sokrates betonande, att inget lyckligt samhälle kan uppstå utan individernas kultur och att den senare vilade på strävande efter kunskap och ödmjukhet.

5. *Kristus.* Om innehållet i Nazaréens förkunnelse behöver icke ordas inför en europeisk läsekrets. I detta sammanhang må endast erinras, att hans etik omfattade både de materiella och andliga verkligheterna och innefattade, vad man skulle kunna kalla ett politiskt program, i vilket han liksom hans förutnämnda asiatiska föregångare sammanförde dessa tingens båda sidor i ett leverne. Berättelsen om den rike mannen och den svåra hänvisningen till honom att taga allt vad han ägde och giva åt de fattiga, är ju ingenting annat än den radikalaste lösningen av den sociala frågan. Inom de andliga verkligheternas värld mötas vi åter av sådana programpunkter som: älsken edra ovänner, dömen icke så skolen I icke varda dömda, förlåt dem ty de veta icke vad de göra, vad I viljen att människorna skola göra eder det gören I ock dem, sanningen skall göra eder fria, kommen till mig I alle som arbeten och äro betungade och jag vill vederkvicka eder o. s. v. Det är det egendomliga med dylika programpunkter, att de bliva evigt unga och att ingen vågar bestrida, att det åtmistone ligger något uti dem. Partiväsendet förstummas inför desamma, tvedräktens vapen slås ur dess händer, hatet bleknar bort som en fredlös skugga och hämnden kommer av sig vid ingången.

* * *

Nu om någonsin behöva Europa och de i dess spår uppvuxna nya materialistiska världarna någon påminnelse om tillvaron jämväl av andliga verkligheter. Österns civilisationer kunna lära oss åtskilligt, icke minst då det nu gäller en föryngring i samhällsordningen och nödvändigheten att åstadkomma även en själ i uppfinningarna, de myckna varorna och maktens organisationer.

Det är därför så karaktäristiskt, att i ovan skildrade facerna av Österns historia och dess utflöden mot de västra gränsmarkerna betecknas topparna i det övertygade arbetet för en samhällsordning med namn såsom Laotse, Kongfutse, Buddha, Zarathustra, Sokrates och Kristus. I Västerns annaler betecknas samma sak av gestalter som Alexander, Cæsar, Tsar Peter, Robespierre, Napoleon, Marx, Bismarck och hos eftervärlden sannolikt även Lenin. Man skulle nästan kunna säga, att det var i sin ordning, då av förenämnda företrädare för Asiens åskådning de fyra första uppnådde hög ålder och gingo bort utan att ett hår kröktes på deras huvuden, under det att Sokrates och Kristus, som levde på de europeiska gränsmarkerna, blevo mördade av byråkratien och partierna. Såsom en sammanfattning må framhållas följande satser.

Asiens gamla statskonst ville kärlek. Den europeiska statskonsten har nästan alltid endast velat våld.

Asiens gamla statskonst var byggd på välvilja, sanningslidelse och ödmjukhet. Det europeiska partiväsendet vältrar sig i maktutövning, osanning och skrävel.

Asien trodde att människorna borde börja med sig själva. I Europa finnes överallt endast andras skuld och ingenstädes sin egen.

Asiens gamla statskonst ville följaktligen vara uppbyggande och fullkomnande. På europeiskt maktspråk kan den dock också kallas revolutionär, d. v. s. omstörtande. Den var materiellt revolutionär genom sin fordran på ekonomisk rättvisa, den var andligt revolutionär genom sitt krav på själens odling, den var taktiskt revolutionär genom sin resning mot våldet såsom kulturmedel.

Den europeiska statskonsten ställer sig själv städse inför nödvändigheten av omstörtningar i egendomsförhållandena. Men den framträder på alla händer såsom en reaktionär motståndare mot de båda andra revolutionerna och misslyckas i följd därav merendels i allt väsentligt. De andliga kartellerna äro även den europeiska demokratiens skötebarn och de följa samma »kapitalistiska» lagar, som de ekonomiska trusterna.

Förklaringarna till dessa stora olikheter ligga i historiens förlopp. Facit av detsamma blev emellertid, att Asien försökte ödmjukt bygga sin

politik på *sanningar*, under det Europa alltjämt kommenderar under självförhållande fram en politik, byggd på *liror* med trånga horisonter.

Vad som tar hänsyn till livets, tingens två sidor, till sol och jord i förening, kallas en sanning. En lära i egentlig mening är åter något, som räknar företrädesvis endast med endera av dessa sidor. Den framträder oftast såsom en resning mot en motsatt läras förtryck och slutar med att sätta dit i stället sitt eget.

Lärorna företräda livets enfald, de sönderriva människorna, splittra dem för alla vindar, göra dem till trälar. Sanningarne slå vakt om livets mångfald, de läka såren, samla människorna, göra dem fria.

Lärorna skänka människorna herrar, avlönade överstepräster, byråkrater, som på fullaste allvar tro sin kallelse och egen utkomst vara att sätta sin lära över allt annat, att tvinga den på sina egna och andra med våld och våld, ja, med »järn och blod», om icke något annat hjälper. Sanningarne åter innefatta en oavslutlig uppfordran till att tjäna livet och människorna med välvilja och att i detta finna även sin egen verkliga fördel.

Jordklotets samhällen bilda en organism och överallt äro vi människor, vilket väl är det mest sympatiska draget hos oss i alla fall.

Få Europa och dess avkomlingar ensamma sköta världsförnyelsen, vet ingen hur det går till sist. Skall själens odling, karaktärsdaningen fortfarande vara ett obeaktat kapitel i en europeisk samhällsordning? Den tygellösa individualismen avkastade kapitalismen, militarismen och världskriget. Skall pendeln nu i framtiden slå över till motsatsen i en statsbyråkratisk maktdiktatur, som hämnas våldsamt på individen? Då reser sig en ny blodskamp mellan exempelvis socialdemokrati och anarkism, den senare såsom representant för personligheten. Vi sågo nyligen tilläventyrs ett förspel, då i oupplösligt broderskap förenade socialdemokrater och socialrevolutionär vänster få månader efteråt sågo ingen annan utväg än att efter europeisk metod bekämpa varandra med blodsvapen på Moskvas gator.

De europeiska demokratierna tro sig komma med något nytt, ehuru de i själva verket uti det väsentligaste äro vasaller även de under det förflutna och dess metoder (formaldemokrati). Såsom undertryckta kämpa de av nödtvång för andlig frihet och våldets avväpning, men väl i makdens grannskap anse de sig nödsakade gå i de gamla hjulspåren. För att nå den nyckfulla gudinnan och hålla henne fast, gripa de till vad man kan kalla fortsatt andlig kapitalism, ny bloddrypande militarism eller bådadera.

Vad tiden nu framför allt kräver, är väl en samling av människorna. Vilka nya möjligheter skulle ej falla över dem, vilka ekonomiska och andliga verkligheter skulle ej snart nog komma alla till del i dessa fruktbara brytningstider, om livets uppbyggande och fullkomnande krafter såddes med kärlek och beslutsamhet på samma gång över markerna.

I stället se vi våldsväldena resa sina huvuden fortfarande som förut. De gamla reaktionära tronerna ramla, och fylkesväldena från höger till vänster skynda att slåss om ledigheterna.

Den gamla lösen var »järn och blod». Den nya lösen är också järn och blod. Ja, bakom skymtar en lära, som till och med fränkänner människorna en själ — en lära lika ful, nedbrytande och mot naturen, som fabrikernas sot och löneslaveri, ur vilka den sprungit fram.

Bismarcks verk ligger nu i spillror. En ny järn- och blodspolitik, provocerad av den förra och av mellanpartiernas brist på tillräckliga och handgripliga ideal, kommer också en gång att stupa på sina egna blodsvapen, sedan även den sannolikt lämnat efter sig den stora förödelsen, trots alla goda men vanmäktiga förhoppningar.

Efter förenämnda återblick till betydelsefulla skeden i historien måste man emellertid i alla fall bli optimist i all synnerhet därför, att den visar, hurusom den europeiska ödesläran icke ensam härskar över oss, utan att det personliga initiativet, viljans makt, också är en faktor att räkna med, som få andra.

Å andra sidan ställas vi inför den frågan, huruvida lösningen av tillvarons gåta ligger i en återgång till det enkla, såsom Asiens visdom under ursprungliga förhållanden bjöd, eller om kurirtåget, som överväldigande rusar in på en larmande eropeisk huvudstads bangård, fortfarande bör för oss bli symbolen för ett ideal? Detta är svåra spørsmål. En människovän vill kanske helst svara ja till det förra, en människokännare måste sannolikt böja sig för det senare. Den romerska kejsaren Julianus kallad avfällingen försökte av ideella bevekelsegrunder en återgång till hedendomen i följd av den kristna kyrkans begynnande förfall. Han kämpade dock förgäves emot det påträngande Asiens själsliga krav och måste enligt säggen på dödsbädden bekänna: du har segrat Galilé. Sedan segrade i alla fall det gamla Europa på omvägar och föll ned i dyrkan av sin hedendom: makten och ägodelarna.

Nu vill det till, om gamla Asien än en gång skall segra över det gamla Europa men göra det varaktigt på det sättet, att det blivande Europa uppgår såsom en trofast länk i en hel och renare värld. Österns

djupare ande och Västerens mäktigare materia måste sammansmälta till ett. Då börjar något nytt i världshistorien.

Under hänvisning till denna framställning tillåter jag mig hemställa:

att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga initiativ till att vid den blivande, även för vårt land betydelsefulla fredsuppgörelsen framhållas såsom förutsättning för en varaktig fred och ett bestående staternas förbund, att Asiens och Afrikas folk lika väl som Europas och dess kolonialländers tagas med i uppgörelsen på samma gång och med lika rätt, samt att sålunda

- 1:o även Asiens och Nordafrikas kulturfolk, fast bosatta såväl som nomader, ha rättighet att själva väsentligen bestämma över sina öden och att följaktligen dessa folkslag, såsom Indiers, Turaners, Persers, Egypters och alla övrigas önskingar om självbestämningsrätt böra vinna största beaktande;
- 2:o de hjälplösa naturfolkens mänskliga rättigheter iakttagas och även för dem en respekterad plats förbehålles vid den blivande fredskongressen;
- 3:o en broderlig samverkan mellan Östern och Västern betonas så mycket mera vara av förhållandena påkallad, som de stora minnena ur Österns kultur överskugga Europas samt bådas olika väsenart kan gagneligt komplettera varandra och bör sammansmälta till ett.

Stockholm den 29 januari 1919.

Carl Lindhagen.
